

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2442

[Total No. of Pages : 2

[4705] - 1001

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History and its Theory

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) Explain the term 'History' and give its nature.
- b) Explain the materialist theory of history.

Q2) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) What is history? Explain its functions.
- b) What is post - structuralism? Explain its nature.

Q3) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) 'Arab historical writing is an important stage in the development of world historiography'. Comment.
- b) Elucidate the difference between the cyclic theory of history and the linear theory of history.

Q4) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) Explain the impacts of Romantic theory on the writing of history.
- b) "History is the biography of Great peoples." Comment.

Q5) Write short notes on any two of the following in **100** words. **[10]**

- a) Marxian interpretation of History.
- b) Rajatarangini.
- c) St. Augustine.
- d) R.G. Collingwood.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2442

[4705] - 1001

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History and its Theory

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - I)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) इतिहास संज्ञा स्पष्ट करून तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) इतिहासाची भौतिकवादी मिमांसा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) इतिहास म्हणजे काय? इतिहासाची उपयुक्ता स्पष्ट करा.
ब) उत्तर संरचनावाद म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) अरब इतिहास लेखन हा जागतिक इतिहास लेखन शास्त्राच्या विकासातील महत्वाचा टप्पा आहे भाष्य करा.
ब) इतिहासाच्या चक्रारगतीचा सिध्दांत व एक रेषीयगतीचा सिध्दांत यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) स्वच्छंदवादी सिध्दांताचा इतिहास लेखनावरील परिणाम स्पष्ट करा.
ब) थोर व्यक्तींची चरीत्रे म्हणजे इतिहास भाष्य करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) इतिहासाची मार्क्सवादी मिमांसा
ब) राजतरंगिणी
क) सेंट ऑगस्टीन
ड) आर. जी. कॉलिंगवुड

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2443

[Total No. of Pages : 2

[4705] - 1002

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

**HS - 2 : Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India
(Credit System) (2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) Examine the foreign sources of Ancient India.
- b) Survey the salient features of Neolithic settlement in India.

Q2) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) Explain the nature of state and kingship in the vedic period.
- b) Examine the nature of state and administration under the Mauryas.

Q3) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) Discuss the nature of society and economy in Sangam age.
- b) Review the administrative system of the Satvahanas.

Q4) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) What was the nature of State and Kingship under the Guptas.
- b) Discuss the causes for decline of Indus Valley Civilization.

Q5) Write short notes on any two of the following in **100** words. **[10]**

- a) Kautilya's *Arthashastra*
- b) Kalhan's *'Rajtarangini'*
- c) Mahajanpadas
- d) Kalidas

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2443

[4705] - 1002

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

HS - 2 : Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India

(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या परकीय साधनांचे परिक्षण करा.
ब) भारतातील नवाश्मयुगी वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) वेदकाळातील राज्य आणि राजपदाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) मौर्यकालीन राज्याचे स्वरूप व प्रशासनाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) संगमकालीन समाज व आर्थिक स्वरूपाविषयी चर्चा करा.
ब) सातवाहनांच्या प्रशासकीय पध्दतीचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) गुप्तकालीन राज्य आणि राजपदाचे स्वरूप कसे होते?
ब) सिंधु संस्कृतीच्या न्हासाच्या कारणांवर चर्चा करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]
अ) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र
ब) कल्हणचा राजतरंगिणी
क) महाजन पदे
ड) कालिदास

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2444

[Total No. of Pages : 2

[4705] - 1003

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

Maratha Polity (Paper - III)

(Credit System) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) State the importance of the Marathi Archival Sources for the study of the Maratha Polity.
- b) Discuss the nature of provincial administration of the Maratha state.

Q2) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) What do you know about the Mirasdar and Upare?
- b) Review religion under the Maratha State.

Q3) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) Explain the importance of 'Adnyapatra' as source of Maratha History.
- b) Examine the nature of 'Balutedari' system.

Q4) Attempt any one of the following questions in **300** words : **[10]**

- a) State the composition and discuss the judicial powers of the Got Sabha.
- b) Explain the nature and salient features of the Maratha Cavalry.

Q5) Write short notes on any two of the following in **100** words. **[10]**

- a) Ashtapradhan Mandal
- b) Type of 'Ordeals'
- c) Organisation of Maratha Infantry
- d) Sanskrit sources of Maratha History

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2444

[4705] - 1003

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

Maratha Polity (Paper - III)

(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी पुराभिलेखीय साधनांचे महत्त्व सांगा.
ब) मराठा राज्याच्या प्रांतिक प्रशासनाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मिरासदार व उपरे याविषयी आपणास काय माहिती आहे?
ब) मराठा राज्यातील धर्माचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठ्यांच्या इतिहासाचे साधन म्हणून आज्ञापत्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) बलूतेदारी पध्दतीचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) गोत सभेची रचना सांगून त्याच्या न्यायक्षेत्रातील अधिकाराची चर्चा करा.
ब) मराठा घोडदळाचे स्वरूप व ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) अष्टप्रधान मंडळ
ब) दिव्यांचे प्रकार
क) मराठा पायदळाचे संघटन
ड) मराठ्यांच्या इतिहासाची संस्कृत साधने

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2445

[Total No. of Pages : 12

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

Cultural History of Maharashtra

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Describe the salient features of Maharashtra culture.
- b) Explain the socio-political and religious references of 'Maharashtra Dharm' concept.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Give an account of the origin of Marathi Language.
- b) Assess the philosophy and teaching of Datt Cult.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the nature of Bakhar literature.
- b) Discuss the socio - cultural impact of Islam on Maharashtra Culture.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Elucidate the philosophy and teachings of the Ramdasi cult.
- b) State the architectural features of temples under the Marathas.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Teaching of Mahanubhav.
- b) Explain the term 'Varkari'.
- c) Sagan Bhau.
- d) Shaktipithas in Maharashtra.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

Cultural History of Maharashtra

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - I)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) महाराष्ट्र संस्कृतीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
ब) महाराष्ट्र धर्म संकल्पनेचे सामाजिक, राजकीय व धार्मिक संदर्भ स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठी भाषेच्या व्युत्पत्ती विषयीचा आढावा घ्या.
ब) दत्त सांप्रदायाच्या तत्वज्ञानाचे व शिकवणीचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) बखर वाडमयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) महाराष्ट्राच्या संस्कृतीवरील इस्लामच्या सामाजिक व सांस्कृतिक प्रभावाची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) रामदासी पंथाची शिकवण स्पष्ट करा.
ब) मराठेकालीन मंदिरांची स्थापत्यशास्त्रीय वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) महानुभवांची शिकवण
ब) वारकरी संकल्पना स्पष्ट करा
क) सगनभाऊ
ड) महाराष्ट्रातील शक्तिपीठ

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History of Medieval Deccan (1295-1724)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain brief history of the Maratha State.
- b) Discuss the economic life of Vijayanagar kingdom at the time of Krushna Devrai.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the Nature of kingship the Vijayanagar kingdom.
- b) Explain the nature of Village community under the Bahmani kingdom.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the nature of Urban life of the Marathas.
- b) Discuss the trade and commerce of the Vijayanagar kingdom.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the nature of Military system of the Maratha.
- b) State the sources of income nature of Faruki State.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Painting of Bahamani.
- b) Architecture of Vijayanagar.
- c) Social life of Farukhi State.
- d) Art of the Maratha.

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History of Medieval Deccan (1295-1724)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - II)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठा राज्याचा इतिहास थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) कृष्ण देवरायाच्या काळातील विजय नगरच्या आर्थिक जीवनाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) विजयनगर राज्यातील राजपदाचे स्वरूप सांगा.
ब) बहामणी राज्यातील गावगाड्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठा राज्यातील नागरी जीवन सांगा?
ब) फारुखी राज्याच्या उत्पादनाची साधने सांगा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठा लष्करी व्यवस्थेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
ब) फारुकी राज्याच्या उत्पन्नाची साधने सांगा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) बहामणी चित्रकला
ब) विजयनगरमधील स्थापत्य
क) फारुखी राज्यातील सामाजिक जीवन
ड) मराठे कालीन कला

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

Social Background of Dalit Movement in Maharashtra

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the term 'Dalit' with references to the views of various thinkers.
- b) Examine the contribution of Vitthal Ramaji Shinde in solving the problems of Dalits.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) How does the Buddhist philosophy led to create the social equality?
- b) Explain the role of Saint Eknath in highlighting the problems of Untouchability.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in solving the problems of untouchables.
- b) Evaluate the contribution of Mahatma Phule against practice of untouchability.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the role of Gopal Baba Walangkar in Dalit Movement.
- b) Explain the contribution of Kisan Faguji Bansode in Dalit Movement.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Emergence of Caste system.
- b) Saint Chokhamela.
- c) Banka.
- d) Shivram Janba Kamble.

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

Social Background of Dalit Movement in Maharashtra

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - III)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) विविध विचारवंतांच्या विचारांचा संदर्भ देऊन 'दलित' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) दलितांच्या समस्या सोडविण्यात विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी दिलेल्या योगदानाचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) सामाजिक समता निर्माण करण्यात बौद्ध तत्वज्ञान कसे कारणीभूत ठरले?
ब) संत एकनाथांनी अस्पृश्यांच्या समस्यांवर प्रकाश टाकण्यात पार पाडलेली भूमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) अस्पृश्यांच्या समस्या सोडविण्यात राजर्षि शाहू महाराज यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
ब) अस्पृश्यतेच्या प्रथेविरूद्ध महात्मा फुले यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) गोपाळ बाबा वलंगकर यांच्या दलित चळवळीतील योगदानाची चर्चा करा.
ब) किसन फागूजी बनसोडे यांचे दलित चळवळीतील योगदान स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) जातीव्यवस्थेचा उदय
ब) संत चोखमेळा
क) बंका
ड) शिवराम जानबा कांबळे

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History and Philosophy of Science and Technology

(Development in the West)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the various definitions of Science and Technology with examples.
- b) Evaluate the development of Science and Technology in the Egypt civilization.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Describe the development of Science and Technology in the Greece and rome civilization.
- b) Highlight the significance of the Galilean Revolution.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Evaluate the impact on technological progress made by the use of steam and electricity.
- b) Explain the salient features of Industrial Revolution.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Trace the impact of Science and Technology on the economic life.
- b) Examine the contribution of Ancient China in Technology.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Philosophy of science.
- b) Telephone.
- c) Petroleum products.
- d) Constructive uses of Atomic energy.

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History and Philosophy of Science and Technology

(Development in the West)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - IV)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या विविध व्याख्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.
ब) इजिप्त संस्कृतीतील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या विकासाचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) ग्रीक आणि रोम संस्कृतीतील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानातील विकासाचे वर्णन करा.
ब) गॅलिलिअन क्रांतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) वाफेचा आणि विद्युतशक्तीच्या वापररूढे तंत्रज्ञानातील प्रगतीवर झालेल्या परिणामांचे मूल्यांकन करा.
ब) औद्योगिक क्रांतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचा आर्थिक जीवनावर झालेला परिणामांचा मागोवा घ्या.
ब) तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात प्राचीन चीनच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) विज्ञानाचे तत्वज्ञान
ब) टेलिफोन
क) पेट्रोलियम पदार्थ
ड) अणू - उर्जेचे विधायक उपयोग

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

**U.S.A. : From Isolation to Hegemony (1865 - 1989)
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - V)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the role of United States in the World War I.
- b) Evaluate the United States foreign policy in the inter - war period.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) What were the main provisions of Washington Conference? Explain its importance.
- b) Discuss the objectives of the American Occupation of Japan after World War II.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the role of United States at the Paris Peace Conference.
- b) What were the main features of NATO?

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the role played by the United States in World War II.
- b) Explain the nature and causes of the Cold War.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Pan Americanism.
- b) Berlin Crisis.
- c) Hegemony.
- d) The Manchurian Crisis (1931).

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

U.S.A. : From Isolation to Hegemony (1865 - 1989)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - V)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) पहिल्या महायुद्धातील अमेरिकेची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) दोन महायुद्धांच्या काळातील अमेरिकेच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) वॉशिंग्टन परिषदेच्या प्रमुख तरतूद काय होत्या? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) दुसऱ्या महायुद्धानंतर अमेरिकेच्या जपान व्याप्तीच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) पॅरिस शांतता परिषदेतील अमेरिकेची भूमिका सांगा.
ब) नाटोची ठळक वैशिष्ट्ये काय होती?
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) दुसऱ्या महायुद्धातील अमेरिकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
ब) शीतयुद्धाचे स्वरूप व कारणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) सकल अमेरिकावाद
ब) बर्लीन संघर्ष
क) प्रभूत्ववाद
ड) मांचुरियन पेचप्रसंग (1931)

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

**History of Art and Architecture in India : Ancient Period
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - VI)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

- Q1)** Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**
a) Examine the main features of Classical Indian Art and Architecture.
b) What was the nature of Early Chalukya art.
- Q2)** Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**
a) Survey the salient features of Early Indian Art and Architecture.
b) Examine the main features of Satavahana Art and Architecture.
- Q3)** Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**
a) Describe the main features of Mathura School.
b) Examine the main features of Sarnath style Art.
- Q4)** Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**
a) State the main features of Harappan architecture.
b) Discuss the features of Bronze Age Architecture.
- Q5)** Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**
a) Vakataka Art.
b) Rashtrakuta Art.
c) Pallava Art.
d) Pala Art.

Total No. of Questions : 5]

P2445

[4705] - 1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

HISTORY

History of Art and Architecture in India : Ancient Period

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - VI)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) अभिजात भारतीय कला स्थापत्याची मुख्य वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
ब) चालुक्यपूर्व कलेचे स्वरूप कसे होते.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) प्राचीन भारतीय कला स्थापत्यांच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
ब) सातवाहन कला स्थापत्यांच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मथुरा शैलीच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
ब) सारनाथ कला शैलीची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) हडप्पा स्थापत्याचे मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) ब्राँझ युगातील स्थापत्यांच्या वैशिष्ट्याची चर्चा करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) वाकाटक कला
ब) राष्ट्रकूट कला
क) पल्लव कला
ड) पाल कला

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2446

[Total No. of Pages : 2

[4705] - 2001

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

**History and It's Practice (Compulsory Paper - 4)
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) What is research in history? How is a topic for research selected.
- b) Explain the various aspects of internal criticism in historical research.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the importance of foot notes and bibliography in concluding operations of historical research.
- b) Discuss the colonial school of history writing with special reference to James Mill.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) 'Nationalist history was based on emotion rather than reason' Discuss.
- b) Critically analyze the contribution of the Marxist school of history writing.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the view of the cambridge historians regarding Indian nationalism.
- b) Can myth, memory and Folklore be regarded as history? Discuss

Q5) Write notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) Hypothesis
- b) Ranajit Guha
- c) Michel Foucault
- d) Oral History

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2446

[4705] - 2001

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

History and It's Practice (Compulsory Paper - 4)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांचे गुण समान आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) इतिहासातिल संशोधन म्हणजे काय ? संशोधनासाठी विषयाची निवड कशी केली जाते ?
ब) इतिहास संशोधनातील अंतर्गत परिक्षणाचे विविध घटक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) इतिहास संशोधनाच्या निष्कर्षीय प्रक्रियेतिल तळटिपा व संदर्भ ग्रंथसूचीच्या महत्वाची चर्चा करा.
ब) जेम्स मिलच्या विशेष संदर्भासह वसाहतवादी इतिहास लेखनाची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) 'राष्ट्रवादी इतिहासलेखन बुध्दीप्रामाण्या पेक्षा भावना प्रधान होते' चर्चा करा.
ब) मार्क्सवादी इतिहास लेखन प्रवाहाच्या योगदानाचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) भारतीय राष्ट्रवादा विषयी केमब्रिज इतिहासकारांचे मत स्पष्ट करा.
ब) मिथक, स्मरणे व लोककथांना इतिहास म्हणता येते का ? चर्चा करा.
- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) गृहितक
ब) रणजीत गुहा
क) मिशेल फूको
ड) मौखिक इतिहास

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2447

[Total No. of Pages : 2

[4705] - 2002

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

**HS - 5 : Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India (Compulsory) (Paper - V)
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Take a review of the historiography of the study of Medieval India.
- b) Examine the regional language sources for the study of the Mughal Period.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain Burton stein's theory of segmentary state with special reference to the chola state.
- b) Discuss shukracharya's views on state and kingship.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the salient features of the vijayanagar state.
- b) Write an essay on the administrative system of the Delhi sultanate.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the agrarian classes of the Mughal period.
- b) Examine the nature of trade under the Delhi Sultanate.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Ibn batuta
- b) Zat and sawar
- c) Social stratification
- d) Varat

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2447

[4705] - 2002

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

HS-5: Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India (Compulsory) (Paper - V)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांचे गुण समान आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) मध्ययुगीन भारताच्या अभ्यासाविषयी इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
ब) मुघलकाव्याच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त प्रादेशिक साधनांचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) चोल राज्याच्या विशेष संदर्भासह बर्टन स्टेन यांचा विभाजित राज्याचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) शुक्राचार्यांचे राज्य व राजेशाही विषयी विचारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) विजयनगर राज्याच्या मुख्य विशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.
ब) दिल्ली सुलतानशाहितील प्रशासकीय व्यवस्थे विषयी निबंध लिहा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) मुघलकालीन ग्रामीण वर्गाविषयी चर्चा करा.
ब) दिल्ली सुलतानशाहीच्या काळातिल व्यापाराच्या स्वरूपाचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा. [10]
अ) इब्न बटुटा
ब) झत व सवार
क) सामाजिक स्थरीकरण
ड) वरत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2448

[Total No. of Pages : 2

[4705] - 2003

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

**Socio - Economic History of the Marathas (Compulsory Paper - VI)
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the foreign sources useful for the study of socio - economic history of the Marathas.
- b) Describe the land revenue system of Chatrapati Shivaji.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Describe the role of patil and kulkarni in village administration.
- b) What was the importance of fairs in social life of the Marathas.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the primary and higher education system of the Marathas.
- b) Explain the nature of social stratification in Maratha state.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Take a review of the trade routes in Maratha state.
- b) Describe various coins available during Maratha period.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Sabhasad bakhar
- b) Upri
- c) Tagai
- d) Sardeshmukhi

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2448

[4705] - 2003

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Socio - Economic History of the Marathas (Compulsory Paper - VI)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त परकीय साधनांचे परिक्षण करा.
ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जमीन महसूल व्यवस्थेचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) ग्राम प्रशासनातील पाटिल व कुलकर्णी भूमिकेचे वर्णन करा.
ब) मराठ्यांच्या समाजजीवनात यात्रांचे काय महत्व होते?
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठ्यांच्या प्राथमिक व उच्च शिक्षण व्यवस्थेचे परिक्षण करा.
ब) मराठा राज्यातील सामाजिक स्तरीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठा राज्यातील व्यापारी मार्गांचा आढावा घ्या.
ब) मराठा कालखंडात उपलब्ध असणाऱ्या विविध नाण्यांचे वर्णन करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दात लिहा. [10]
अ) सभासद बखर
ब) उपरी
क) तगाई
ड) सरदेशमुखी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2449

[Total No. of Pages : 12

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

**Marathas in 17th and 18th Century Power Politics
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - VII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the origin and bases of Maratha political power.
- b) Explain the concept of 'Maharashtra Dharma'.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the importance of the position of Chhatrapati in the Maratha State.
- b) Explain the role played by Malharrao Holkar in the 18th century power politics.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the achievements of Maratha confederacy.
- b) Discuss the nature of expansion of Maratha Power in Malwa.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the Maratha expansion in North Karnataka.
- b) Give an account of the Maratha expansion in Bengal.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) Sanad of Swarajya.
- b) Chhatrasal Bundela.
- c) Battle of Kharda.
- d) What is meant by Antarveda?

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Marathas in 17th and 18th Century Power Politics

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - VII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठ्यांच्या राजकीय सत्तेचा उगम व मुलाधारांचे परीक्षण करा.
ब) 'महाराष्ट्र धर्म' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठा राज्यातील छत्रपती या पदाचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) 18 व्या शतकातील राजकीय सत्तेतील मल्हारराव होळकरांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मराठामंडळाच्या कामगिरीची चर्चा करा.
ब) माळवामधील मराठा सत्ता विस्ताराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) उत्तर कर्नाटकातील मराठ्यांच्या सत्ताविस्ताराची चर्चा करा.
ब) बंगाल प्रांतातील मराठा सत्ता विस्ताराचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. [10]
अ) स्वराज्याची सनद
ब) छत्रसाल बुंदेला
क) खड्यांची लढाई
ड) अंतर्वेद याचा अर्थ सांगा

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

**Nature of Dalit Movement in Maharashtra
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - VIII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the political and religious ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.
- b) How far was the Mahad Satyagraha of 1927 a Land Mark in the movement for the emancipation of untouchables? Discuss.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) How far did the provisions of the Poona pact safeguard interests of the Dalit.
- b) State the aims and objectives of the independent labour party.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Give in detail the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in the making of the Indian constitution with special reference to the safeguards for lower castes.
- b) Examine the background against which Dr. Babasaheb Ambedkar's great conversion to Buddhism took place.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine in brief the nature of the post Ambedkar Dalit movement.
- b) State the importance of Ambedkari Jalase in the Dalit Movement.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Dalit Rangbhumi.
- b) Indian Dalit panther.
- c) Simon commission.
- d) Poona pact.

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Nature of Dalit Movement in Maharashtra

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - VIII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या राजकीय व धार्मिक विचारांची चर्चा करा.
ब) इ.स.1927 मधील महाडचा सत्याग्रह अस्पृश्यमुक्ती चळवळीतील कसा महत्वाचा टप्पा होता? स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) दलित हितरक्षणाचे कार्य पुणे करारातील तरतूदीनी कितपत केले?
ब) स्वतंत्र मजूर पक्षाची ध्येय व उद्दिष्टे सांगा.
- प्रश्न 3)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) भारताच्या राज्य घटना निर्मितीमधील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची भूमिका सविस्तर लिहा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या बौद्ध धर्म प्रवेशास कोणती पार्श्वभूमी कारणीभूत ठरली याचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 4)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरोत्तर दलित चळवळीच्या स्वरूपाचे परिक्षण करा.
ब) दलित चळवळीमधील आंबेडकरी जलशाचे महत्व विशद करा.
- प्रश्न 5)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) दलित रंगभूमी
ब) भारतीय दलित पँथर
क) सायमन कमिशन
ड) पुणा करार

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Economic History of Medieval India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - IX)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) '18th century was a period of economic prosperity.' Discuss.
- b) Explain the nature of agrarian relations under the Delhi sultanate.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the salient features of zamindari system under the Mughals.
- b) Explain the nature of trade in Mughal period.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the nature and importance of urbanisation in Medieval India.
- b) Explain the banking system during the sultanate period.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Give an account of the development of Textile and Dyeing industry during the sultanate period.
- b) Explain in detail the features of tax - system in the Medieval Period.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each: **[10]**

- a) Iqta system
- b) Saltpeter Industry
- c) Hundi
- d) Varat

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Economic History of Medieval India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - IX)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) '18 वे शतक आर्थिक खुशालीचा कालखंड होता' चर्चा करा.
ब) दिल्ली सुलतानशाही काळातील शेतकी संबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मुघलकालीन जमिनदारी व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) मुघलकाळातील व्यापार स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) मध्ययुगीन काळातील नागरीकरणाचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.
ब) सुलतानकालीन बँकिंग व्यवस्था विशद करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) सुलतान कालीन भारतातील कापड व रंग उद्योगांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.
ब) मध्ययुगीन भारतातील कर प्रणालीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तर लिहा. [10]
अ) इक्ता पध्दत
ब) सोरा उद्योग
क) हुंडी
ड) वरत

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Peasant Movements in India (Medieval and Modern)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - X)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Critically examine Karl Marx's views regarding peasantry.
- b) Explain the nature of stratification of peasantry in Medieval India.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain prof. Dhanagare's classification of Indian peasantry.
- b) What were the main causes of peasant revolts in Medieval India.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the causes and consequences of the Deccan Riots of 1875.
- b) Discuss the causes and significance of the Bardoli Satyagraha.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the contribution of the All India Kisan Sabha with special reference to the Kisan Manifesto of 1936.
- b) Discuss the background and significance of the Telangana Peasant Revolt.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Alluri Sitaram Raju.
- b) Swami Sahajanand Saraswati.
- c) Varali Movement.
- d) N.G. Ranga.

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

Peasant Movements in India (Medieval and Modern)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - X)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांचे गुण समान आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) कार्ल मार्क्स यांचे शेतकरी वर्गाविषयी विचारांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
ब) मध्य युगीन भारतातील शेतकरी वर्गाच्या स्तरीकरणाचे स्वरूप विशद करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) प्रा. धनागरे यांच्या शेतकरी समाजाच्या वर्गीकरणाचे स्पष्ट करा.
ब) मध्ययुगीन भारतातील शेतकरी उठावाची मुख्य कारणे कोणती?
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) 1875 च्या दख्खन उठावाचे कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
ब) बारडोली सत्याग्रहाची कारणे व महत्वाची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) किसान जाहिरनामा 1936 च्या विशेष संदर्भात अखिल भारतीय किसान सभेच्या योगदानाचे परिक्षण करा.
ब) तेलंगना शेतकरी उठावाची कारणे व महत्वाविषयी चर्चा करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दात लिहा. [10]
अ) अल्लुरी सीताराम राजू
ब) स्वामी सहजानन्द सरसवती
क) वारली चळवळ
ड) एन.जी.रंगा

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

History of Art and Architecture in India : Medieval Period

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - XI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Describe chandela architecture with reference to khajuraho group of temples.
- b) Explain the characteristics of Rajastani paintings with examples.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Describe the main features of Chalukya architecture.
- b) Give some examples of Chola architecture and explain their characteristics.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Describe open air theatre of monuments of Vijaynagara.
- b) Critically examine the architecture of Gujrat with examples.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the features of Bahamani architecture.
- b) Describe the salient features of Malwa architecture.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Pandya architecture
- b) Kangra paintings
- c) Manuscript paintings
- d) Pahari paintings

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

History of Art and Architecture in India : Medieval Period

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - XI)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) खजुराहो मंदिर समूहाच्या संदर्भाने चंदेला स्थापत्याचे वर्णन करा.
ब) राजस्थानी चित्रकलेची वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) चालुक्य स्थापत्याच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
ब) चोल स्थापत्याची उदाहरणे देऊन स्थापत्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) विजयनगरमधील कलाकृतींच्या खुल्या रंगमंचाचे वर्णन करा.
ब) गुजराती स्थापत्याची सोदाहरण चिकित्सा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) बहामनी स्थापत्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) माळवा स्थापत्याची ठळक वैशिष्ट्याचे वर्णन करा.
- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दात लिहा. [10]
अ) पांड्य स्थापत्य
ब) कांग्रा चित्रकला
क) हस्तलिखित चित्रकला
ड) पहाडी चित्रकला

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

**History of Science and Technology in India
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - XII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Write a detailed note on Town Planning and metallurgy in Indus civilization.
- b) Explain the contribution of Aryabhat and Varah Mihir in the development of Science in Ancient India.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Write in detail impact of Western Science and Technology on Indian Science.
- b) Write a note on hygiene in Indus civilization.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) "The technology in Mughal period was developed to larger extent"
Discuss.
- b) Discuss the achievements of ISRO (Indian Space and Research Organisation)

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the contribution of Sir C.V. Raman to science.
- b) Write a detailed note on Medical science in Ancient India.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Geological surveys under the British period.
- b) Computer Technology.
- c) Artillery in Medieval India.
- d) Wootz steel.

Total No. of Questions : 5]

P2449

[4705] - 2004

M.A. (Part - I) (Semester - II)

HISTORY

History of Science and Technology in India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - XII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
-
- प्रश्न 1)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) सिंधू संस्कृतीतील शहर नियोजन आणि धातू शास्त्र यावर सविस्तर टीप लिहा.
ब) प्राचीन भारतातील शास्त्राचा विकास यामध्ये आर्यभट्ट व वराह मिहिर यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) पाश्चिमात्य शास्त्र आणि तंत्रज्ञान याचा भारतीय शास्त्रावरील प्रभाव लिहा.
ब) सिंधू संस्कृतीतील आरोग्य या विषयावर टीप लिहा.
- प्रश्न 3)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) “मोगल कालावधीमध्ये तंत्रज्ञानाचा विकास मोठ्या प्रमाणावर झाला होता” चर्चा करा.
ब) आय.एस्.आर.ओ. (भारतीय आंतराल संशोधन संस्था) यांनी साध्य केलेल्या विविध बाबींची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
अ) शास्त्राच्या विकासातील सर सी.व्ही. रामन यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
ब) प्राचीन भारतातील वैद्यक शास्त्रावर टीप लिहा.
- प्रश्न 5)** खालील नमूद केलेल्या कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]
अ) ब्रिटिश काळातील भूगर्भ सर्वेक्षण
ब) संगणक तंत्रज्ञान
क) मध्ययुगीन भारतातील तोफखाना
ड) वूटझ स्टील

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2450

[Total No. of Pages : 4

[4705]-3001

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY

**HS -7 Ancient and Medieval Civilizations of the World
(Credit System) (2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Assess the contribution of Egypt to the development of Arts and Science.
- b) Explain the progress of Mathematics and Medicine in Ancient Indian civilization.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the nature of political system in classical civilization of Rome.
- b) Bring out the salient features of Arabian civilization.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the nature of dark ages in Medieval west.
- b) Give an Account of the Rise of Nation state in France.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the socio-economic life of Ancient Chinese civilization.
- b) Assess the progress of western literature in the Medieval west.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : **[10]**

- a) Explain the meaning of Mesopotamia.
- b) Code of Hammurabi
- c) Greece city - state
- d) Newtonian Revolution in Science.

Total No. of Questions : 5]

P2450

[4705]-3001

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY

HS -7 Ancient and Medieval Civilizations of the World
(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) कला आणि विज्ञानाच्या विकासात इजिप्तने केलेल्या कामगिरीचे मूल्यांकन करा.

ब) प्राचीन भारतीय संस्कृतीतील गणित व वैद्यकशास्त्रातील प्रगति स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) रोमच्या अभिजात संस्कृतीमधील राजकीय व्यवस्थेच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

ब) अरेबियन संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) मध्ययुगीन पाश्चात्य अंधार युगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) फ्रान्समधील राष्ट्र-राज्याच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) प्राचीन चीनी संस्कृतीच्या सामाजिक-आर्थिक जीवनाचे परीक्षण करा.

ब) मध्ययुगीन पाश्चात्यांनी साहित्यात केलेल्या प्रगतीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]

अ) 'मेसोपोटेमियाचा' अर्थ स्पष्ट करा.

ब) हम्मुरबीची कायदेसंहिता

क) ग्रीक नगरराज्ये

ड) विज्ञानातील न्यूटनची क्रांती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2451

[Total No. of Pages : 4

[4705]-3002

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY

HS -8 : Debates in Indian History

(Credit System) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions are equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Discuss the change occurred in the nature of kingship in Ancient India.
- b) Describe the sixteen Mahajan padas of the Buddhist period.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Write about the nature and structure of Maurya Empire.
- b) Do you think that Mughal state was Patrimonial - Bureaucratic state. Explain.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) What is second urbanization? How did it come into existence?
- b) Explain the concept of 'Feudalism'. Give its salient features.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) How did Indian Historians Challenge oriental school of historiography?
- b) What is 18th Century Debate? Discuss.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : **[10]**

- a) Janpadas
- b) Maratha Confederacy.
- c) Asiatic Mode of production
- d) Edward said's critic on orientalism.

Total No. of Questions : 5]

P2451

[4705]-3002
M.A.(Part - II) (Semester - III)
HISTORY
HS -8 : Debates in Indian History
(Credit System) (2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) प्राचीन काळातील राजपदाच्या स्वरूपात झालेल्या बदलाची चर्चा करा.

ब) बुध्दकाळातील सोळा महाजनपदाचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) मौर्य साम्राज्याचे स्वरूप आणि रचना याबद्दल लिहा.

ब) मुघल राज्य पैतृक-नौकरशाही राज्य होते असे तुम्हास वाटते का? स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) दुसरे नागरीकरण म्हणजे काय? ते कसे अस्तित्वात आले?

ब) 'सामंतशाही' संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये नमूद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) पौर्वात्यवादी इतिहास लेखनशास्त्रास भारतीय इतिहासकारांनी कसे आव्हान दिले.

ब) 18 व्या शतकाचे वादंग म्हणजे काय? चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]

अ) जनपदे

ब) मराठा राज्यसंघ

क) आशियाची उत्पादन पध्दती

ड) पौर्वात्यवादावरील एडवर्ड सैईदची समीक्षा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2452

[Total No. of Pages : 4

[4705]-3003

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY

**HS - 9 : Economic History of Modern India
(Credit System) (2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions are equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the financial imperialism under the British Parliament in India.
- b) What do you know about the permanent settlement system?

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Review the development of iron industry after 1839 in India.
- b) Discuss the causes of decline for traditional industry in India.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the labour movement in India and its impact on social life.
- b) What is meant by 'De-industrialization'? State its impact on Indian social life.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the impacts of freetrade policy on the Indian Industrilization.
- b) Review the trade of Cotten between England and India.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : **[10]**

- a) Meaning of 'Finance Imperialism'.
- b) Comercialization of agriculture.
- c) Importance of Railway industry in India.
- d) The meaning of financial decentralisation.

Total No. of Questions : 5]

P2452

[4705]-3003

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY

HS - 9 : Economic History of Modern India
(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

अ) ब्रिटीश संसदेच्या अधिपत्याखालील आर्थिक साम्राज्यवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) कायमधारा पध्दती विषयी आपणास काय माहिती आहे?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

अ) भारतातील 1839 नंतरच्या लोहउद्योगाच्या विकासाचा आढावा घ्या.

ब) भारतातील पारंपारीक उद्योगांच्या व्हासाची कारणे चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

अ) भारतातील कामगार चळवळ व तिचे समाजजिवनावरील परिणाम सांगा.

ब) अनुद्योिककरण म्हणजे काय? तिचे भारतीय समाजजिवनावरील परिणाम सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

अ) भारतीय औद्योगिकरणावर खूल्याव्यापार धोरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) इंग्लंड व भारत यांच्यातील कापड व्यापाराचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]

अ) 'आर्थिक साम्राज्यवाद' चा अर्थ

ब) शेतीचे व्यापारीकरण

क) भारतातील रेल्वे उद्योगाचे महत्व

ड) आर्थिक विकेंद्रिकरणाचा अर्थ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2453

[Total No. of Pages :24

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY

Maharashtra in the 19th Century

(Optional Paper - XIII)

(Credit System) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the impact of Humanism on 19th Century Maharashtra.
- b) Discuss the main features of the Renaissance in the 19th Century Maharashtra.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the impact of utilitarianism on 19th century Maharashtra with special reference to Justice Ranade.
- b) "Prarthana Samaj was emerged out of the ashes of the Paramahansa mandali." Discuss.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) What is 'Caste - Class Consciousness' ? When and how it emerged in Maharashtra?
- b) Explain the nature of Nationalism in 19th Century Maharashtra.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) What is Commercialisation of agriculture? Explain its merits and demerits.
- b) Trace the development of trade and commerce in the 19th Century Maharashtra.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : **[10]**

- a) Code of Elphinstone.
- b) Objectives of Pune Sarvajanik Sabha.
- c) Deccan Riots.
- d) Explain the term, 'Industrial Growth'.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004
M.A.(Part - II) (Semester - III)
HISTORY
Maharashtra in the 19th Century
(Optional Paper - XIII)
(Credit System) (2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील मानवतावादाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील प्रबोधनाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) न्या. रानडे यांच्या विशेष संदर्भात 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील उपयुक्ततावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
ब) “परमहंस मंडळीच्या राखेतून प्रार्थना समाज निर्माण झाला” चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) ‘जात-वर्ग जाणीव’ म्हणजे काय? महाराष्ट्रात ती कधी व कशाप्रकारे उदयास आली?
ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय? त्याचे गुण-दोष स्पष्ट करा.
- ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापार व वाणिज्य याच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]

- अ) एलफिन्स्टॉनची कायदेसंहिता.
- ब) पुणे सार्वजनिक सभेची उद्दिष्टे.
- क) दख्खनचे दंगे.
- ड) "औद्योगिक विकास" ही संज्ञा स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY (Optional Paper - XIV)

British Administrative Policies in India (1765 - 1892)

(Credit System) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the progress of Executive under the rule of British East India Company.
- b) Examine the Provision of the Regulating Act 1773.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) How did the utilitarian philosophy influence the landrevenue policy in British India.
- b) Explain economic policy of East India Company in India.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine in brief the East India Company's policy towards the Native rulers.
- b) Explain the provisions of the Pitt's India Act.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the Lord Dalhousie's policy of Doctrine of lapse.
- b) State the Campbell Commission's recommendations.

Q5) Attempt any two of the following short notes in 100 words each : **[10]**

- a) Policy of de - industrialization.
- b) Hunter Commission.
- c) The Permanent Settlement.
- d) Importance of the Indian Council Act of 1861.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY (Optional Paper - XIV)

British Administrative Policies in India (1765 - 1892)

(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळातील कार्यकारी संस्थेचा विकास सांगा.

ब) 1773 च्या नियंत्रण कायद्यातील तरतुदीचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) उपयुक्ततावादी तत्वज्ञानाचा भारतातील जमीन महसूल पध्दतीवर कसा प्रभाव पडला?

ब) भारतातील ईस्ट इंडिया कंपनीचे आर्थिक धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) एतदेशिय सत्ताधाऱ्यांशी असलेल्या ईस्ट इंडिया कंपनीच्या धोरणांचे थोडक्यात परीक्षण करा.

ब) पिट्स इंडिया अॅक्टच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) लॉर्ड डल्हौसीचे खालसा धोरण स्पष्ट करा.

ब) कॅम्पेबल आयोगाच्या शिफारशी सांगा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. [10]

अ) अनुद्योगिककरणाचे धोरण

ब) हंटर आयोग (Hunter Commission)

क) कायमधारा पध्दत

ड) 1892 च्या भारतीय कायदेमंडळाविषयक कायद्याचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

**M.A.(Part - II) (Semester - III)
HISTORY (Optional Paper - XV)
HS - 15 : Gender and Indian History
(Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) 'Feminism is a political consciousness' , comment.
- b) Examine the characteristics of the Marxist and the post - modern feminist approaches.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain , giving examples how and why non - archival sources can be effectively used for writing women history.
- b) Review the nature of customary and legal status of women in ancient India.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Examine the nature of education that women received in Medieval India.
- b) Women organised are women empowered. Do you agree? Why?

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) How did Indian philosophy depict the Indian women.
- b) Explain the contribution of Tanikasarkar in feminist Historiography.

Q5) Write any two short notes. **[10]**

- a) Women and media.
- b) Women and Environmental consciousness.
- c) Women and Panchayati Raj.
- d) Modern feminist approach.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)
HISTORY (Optional Paper - XV)
HS - 15 : Gender and Indian History
(Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) स्त्रीवाद म्हणजे राजकीय जाणीव होय, चर्चा करा.
ब) मार्क्सवादी आणि उत्तर आधुनिक स्त्रीवादी दृष्टिकोनाच्या विविध वैशिष्ट्यांचे परिशीलन करा.

प्रश्न 2) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) स्त्रियांचा इतिहास लिहिण्यासाठी संदर्भसाधने म्हणून पुराभिलेखेतर साधनांचा वापर कसा व का परिणामकारक ठरतो ते स्पष्ट करा.
ब) प्राचीन भारतातील स्त्रियांच्या पारंपारिक व कायदानुसार दिलेल्या स्थानाबद्दल आढावा घ्या.

प्रश्न 3) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) मध्ययुगीन भारतात स्त्रियांना मिळणाऱ्या शिक्षणाचे स्वरूप कसे होते, याचे परिक्षण करा.
ब) 'संघटित स्त्रिया म्हणजे सक्षम स्त्रिया', या विधानाशी आपण सहमत आहात काय? का?

प्रश्न 4) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये द्या. [10]

- अ) भारतीय तत्त्वज्ञानामध्ये स्त्रियांचे चित्रण कसे केले आहे.
- ब) स्त्रीवादी इतिहास लेखन शास्त्रातील तनिका सरकार यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) पुढीलपैकी दोन टिपा लिहा. [10]

- अ) स्त्रिया आणि प्रसारमाध्यमे.
- ब) स्त्रिया आणि पर्यावरणविषयक जाणीव
- क) स्त्रिया आणि पंचायती राज
- ड) आधुनिक स्त्रीवादी दृष्टिकोन

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY (Optional Paper - XVI)

HS -16: East Asia : China, 1900-2000

(Credit System) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the significance of 'Taiping rebellion' in Chinese History.
- b) Analyse the work of Chaing-Kai-Sheik in Chinas politics.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Which factors responsible for the establishment of Republic China.
- b) Write an information about Cultural Revolution in China.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Why did Manchuria attack on China in 1931?
- b) Explain the Agricultural reforms in Communist China.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) State the Salient feature of military system in modern China.
- b) What do you know about the Tiananmen Incident.

Q5) Attempt any two of the following short notes in 100 words each : **[10]**

- a) Impact of Western Education in China.
- b) The Political Philosophy of Dr. Sun-Yat-Sen.
- c) Long March
- d) Significance of May Fourth movement.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY (Optional Paper - XVI)

HS-16: East Asia : China, 1900-2000

(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) चीनच्या इतिहासातील 'तायपिंग बंडाचे' महत्त्व सांगा.

ब) चीनच्या राजकारणातील चिआंग-कै-शेकच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) प्रजासत्ताक चीनच्या स्थापनेसाठी कोणते घटक कारणीभूत ठरले.

ब) चीनमधील सांस्कृतिक क्रांतीबद्दल माहिती लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) 1931 मध्ये मांचुरियाने चीनवर आक्रमण का केले?

ब) साम्यवादी चीनमधील शेतीविषयक सुधारणा स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) आधुनिक चीनच्या लष्कर व्यवस्थेची ठळक वैशिष्टे सांगा.
- ब) तैवानमेन प्रसंगाविषयी आपणास काय माहित आहे.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]

- अ) पाश्चिमात्य शिक्षणाचा चीनवरील प्रभाव
- ब) डॉ. सन्-यत्-सेन यांचे राजकीय तत्वज्ञान
- क) प्रदिर्घ कूच
- ड) चार मे च्या चळवळीचे महत्व.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004
M.A.(Part - II) (Semester - III)
HISTORY
Archival Studies (Optional Paper - XVII)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Write information about any two archives in Maharashtra.
- b) How European archives preserve the documents. Write with example.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) How did indexing the monument on museum.
- b) Which are the rules for classification of documents in museum.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the development process of museum and museology.
- b) Give information about any one military museum in India.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the concept of 'digital archives'.
- b) Write detail on the rules for presentation of ancient manuscript in Library.

Q5) Write any two short notes : **[10]**

- a) Industrial archives.
- b) Microfilm.
- c) Archives and use of science and technology.
- d) Copper plate.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004
M.A.(Part - II) (Semester - III)
HISTORY
Archival Studies (Optional Paper - XVII)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन अभिलेखागारांची माहिती लिहा.
ब) युरोपमधील अभिलेखागारातील कागदपत्रे कशी जपतात उदाहरणासह उत्तर लिहा.

प्रश्न 2) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) वस्तुसंग्रहालयातील वस्तूंचे सूचीकरण कसे करतात.
ब) अभिलेखागारातील कागदपत्रांचे वर्गीकरण करण्याचे निकष कोणते आहेत.

प्रश्न 3) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) वस्तुसंग्रहालय व वस्तुसंग्रहालयशास्त्राची विकासप्रक्रिया स्पष्ट करा.
ब) भारतातील एका सैनिकी वस्तुसंग्रहालयाविषयी माहिती लिहा.

प्रश्न 4) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]

- अ) अंकात्मक अभिलेखागार संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) ग्रंथालयामध्ये प्राचीन हस्तलिखित ग्रंथ जपण्याविषयीचे कोणते नियम आहेत, ते सविस्तर लिहा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन टिपा लिहा. [10]

- अ) औद्योगिक अभिलेखागार
- ब) मायक्रोफिल्म (सूक्ष्म चलचित्र)
- क) अभिलेखागार आणि विज्ञान तंत्रज्ञानाचा वापर
- ड) ताम्रपट.

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY (Optional Paper - XVIII)

HS - 18 : Maritime History of India (800A.D. to 1800 A.D.)

(Credit System) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the nature of India's early Maritime connection to South East Asia.
- b) Take review the trade and trade routes between West Coast of India and South Africa.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Write about the contribution of Prof. K.N. Chaudhari in Maritime History.
- b) Examine of the Chola's state Maritime connection with China.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the nature of India's early Meritime connection with Rome.
- b) State the importance of portolans in Meritime world.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[10]**

- a) Explain the contribution of S. Arasaratnam in Meritime History.
- b) Write the importance of Maps in Meritime world.

Q5) Attempt any two of the following short notes in 100 words each : **[10]**

- a) Contribution of Ashin Das Gupta in Maritime History.
- b) Importance of technology in ship building.
- c) Marathas control over the seas.
- d) Cholas Kalinga campaign (1081-1083).

Total No. of Questions : 5]

P2453

[4705]-3004

M.A.(Part - II) (Semester - III)

HISTORY (Optional Paper - XVIII)

HS - 18 : Maritime History of India (800A.D. to 1800 A.D.)

(Credit System) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) दक्षिण पूर्व आशियातील भारताच्या प्रारंभिक सागरी व्यापारी संबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) पश्चिम किनाऱ्यावरील भारत आणि दक्षिण आफ्रिका यांच्यातील व्यापार आणि व्यापारी मार्गांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) प्रा.के.एन. चौधरी यांचे सागरी व्यापारी इतिहासातील योगदान लिहा.

ब) चोलांचे राज्य आणि चीन यांच्यातील सागरी व्यापारी संबंधाचे परिक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) भारत व रोम यांच्यातील प्रारंभिक समुद्री व्यापाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) सागरी व्यापार विश्वातील बंदराचे महत्व सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) एस. आरासरलम यांचे सागरी व्यापारी इतिहासलेखन क्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा.
- ब) सागरी व्यापार विश्वातील नकाशांचे महत्व लिहा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [10]

- अ) असीन दास गुप्ता यांचे सागरी व्यापारी इतिहासातील योगदान
- ब) जहाज बांधणी उद्योगातील तंत्रज्ञानाचे महत्व
- क) मराठ्यांचे सागरी वर्चस्व
- ड) चोलांची कलिंग मोहिम (1081-1083)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2454

[Total No. of Pages : 4

[4705] - 4001

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 10 : History of Modern India (1857 - 1971)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) What role played by Shamaji Krishna Varma in Revolutionary movement?
- b) Explain the Philosophy of Moderates.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Give an account of Labour Movement in Cotten Industry.
- b) How did the national movement begin as a mass movement before the advent of Mahatma Gandhi?

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) What role played by Sardar Vallabhbai Patel in merger of states?
- b) Mention the salient features of Indian Constitution.

P.T.O

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) What is meant by mixed economy? Explain its features and merits.
- b) What do you know about the Non-aligned Movement?

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Indian Nationalism.
- b) Abhinav Bharat Society.
- c) Safety valve theory.
- d) First Five Year Plan.

Total No. of Questions : 5]

P 2454

[4705] - 4001

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 10 : History of Modern India (1857 - 1971)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) क्रांतिकारी चळवळीत श्यामजी कृष्णा वर्मा यांनी कोणती भूमिका बजावली?
ब) मवाळांचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) कापडउद्योगातील कामगार चळवळीचा वृत्तांत द्या.
ब) महात्मा गांधीच्या आगमनापूर्वी राष्ट्रीय आंदोलन जनआंदोलन होण्यास कशी सुरुवात झाली?

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) संस्थाने एकिकरणातील सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी कोणती भूमिका बजावली?
ब) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय? तिची वैशिष्ट्ये व फायदे स्पष्ट करा.
ब) अलिप्तवादी चळवळीविषयी आपणास काय माहिती आहे?

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[10]

- अ) भारतीय राष्ट्रवाद
- ब) अभिनव भारत सोसायटी
- क) सुरक्षा झडप सिध्दांत
- ड) प्रथम पंचवार्षिक योजना.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2455

[Total No. of Pages : 4

[4705] - 4002

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 11 : Intellectual History of the Modern West

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Describe the Impact of Renaissance on Arts and Architecture.
- b) Explain the concept 'Reformation'. Explain its nature and contribution to the intellectual history of Modern West.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the 'Newtonian' Revolution.
- b) Examine the principles of Darwinism.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Mention the salient features of Enlightenment.
- b) What is Socialism? Explain various aspects of Socialism.

P.T.O

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the nature of Intellectual Revolution in 17th century.
- b) Bring out the political significance of Democracy.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Scholasticism.
- b) Galilio.
- c) Nature of classical liberalism.
- d) Salient features of Imperialism.

Total No. of Questions : 5]

P2455

[4705] - 4002

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 11 : Intellectual History of the Modern West

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) प्रबोधनाचा कला आणि स्थापत्यावरील परिणाम स्पष्ट करा.
ब) 'धर्मसुधारणा' या संकल्पनेचा अर्थ सांगा. आधुनिक पाश्चात्य वैचारिक इतिहासातील त्याचे स्वरूप व योगदान स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) 'न्यूटोनियन' क्रांती स्पष्ट करा.
ब) डार्विनवादाच्या तत्वांचे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) बुद्धीप्रामाण्यवादाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) समाजवाद म्हणजे काय? समाजवादाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) 17 व्या शतकातील वैचारिक क्रांतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) लोकशाहीचे राजकीय महत्व नमूद करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा.

[10]

- अ) (स्कॉलॉस्टिसिझम) मध्ययुगीन ज्ञानवाद
- ब) गॅलिलिओ
- क) अभिजात उदारमतवादाचे स्वरूप
- ड) साम्राज्यवादाची ठळक वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2456

[Total No. of Pages : 4

[4705] - 4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 12 : World After World War - II (1945 - 2000)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) What is meant by 'Cold War'? Briefly analyse its causes.
- b) Which factors were responsible for the disintegration of the USSR?

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the objectives of the NATO. What role did it play in the Cold War.
- b) Explain the nature of Suez crisis.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Assess the role played by Pandit Jawaharlal Nehru in Non-Alignment Movement.
- b) Review the problems of oil diplomacy.

P.T.O

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) State the political significance of Vietnam war.
- b) Discuss the Re-unification of Germany.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Objectives of ANZUS.
- b) Belgrade summit of 1961.
- c) Palestine Liberation Organization (PLO).
- d) Explain the concept Glasnost.

Total No. of Questions : 5]

P 2456

[4705] - 4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 12 : World After World War - II (1945 - 2000)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) शीतयुद्ध म्हणजे काय? त्याच्या उदयाची थोडक्यात कारणमीमांसा करा.
ब) सोव्हिएत रशियाच्या विघटनास कोणते घटक जबाबदार ठरले?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) नाटो (NATO) ची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. शीतयुद्धात नाटो संघटनेने कोणती भूमिका बजावली?
ब) सुवेझ संघर्षाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) अलिप्ततावादी चळवळीत पंडित जवाहरलाल नेहरूंनी बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.
ब) तेल राजनितीतील समस्यांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. [10]

- अ) व्हिएतनाम युद्धाचे राजकीय महत्व सांगा.
ब) जर्मनीच्या पुर्नएकीकरणाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा.

[10]

- अ) अँड्रूस संघटनेची उदिष्ट्ये
- ब) 1961 ची बेलग्रेड शिखर परिषद
- क) पॅलेस्टाईन मुक्ती संघटना (PLO)
- ड) खुलेपणाची (Glasnost) ची संकल्पना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2457

[Total No. of Pages : 24

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

**History of Maharashtra in the 20th Century
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 19)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the contribution of Maharashtra in Civil Disobedience Movement.
- b) Explain the nature of Non-Brahmin movement in Maharashtra.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Take a review of Pre-Ambedkar Dalit Movement in Maharashtra.
- b) Give an account of the relationship between Industrialization and Urbanization.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the nature of sugar industry in the 20th Century Maharashtra.
- b) Describe the Peasants movements in Maharashtra.

P.T.O

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Discuss the role of Swami Ramanand Tirdha in Marathawada Mukti Sangram.
- b) Evaluate the movement of Emancipation of women in Maharashtra.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Abhinav Bharat.
- b) Anutai Wagha.
- c) Lokshahir Annabhau Sathe.
- d) Concept of 'Feminism'.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

History of Maharashtra in the 20th Century
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 19)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) सविनय कायदेभंग चळवळीतील महाराष्ट्राचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) महाराष्ट्रातील ब्राह्मणेतर चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) महाराष्ट्रातील डॉ. आंबेडकर - पुर्व दलित चळवळीचा आढावा घ्या.
ब) औद्योगिकरण आणि नागरीकरण यांच्यातील संबंधाचा वृत्तांत द्या.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) 20 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील साखर उद्योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या चळवळीचे वर्णन करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) मराठवाडा मुक्ती संग्रामातील स्वामी रामानंद तीर्थ यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
ब) महाराष्ट्रातील स्त्री बंध मुक्ती चळवळीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[10]

- अ) अभिनव भारत.
- ब) अनुताई वाघ.
- क) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे.
- ड) 'स्त्रीवाद' ही संकल्पना.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

Socio - Religious Reform Movements in South India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 20)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Write a brief survey of religious reform movement in 19th Century India.
- b) State the salient feature of the social legislation in Mysore.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Evaluate the contribution of Alluri Sitaramraju in the social reform movement.
- b) Describe the caste system in Kerala.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Why did 'Non-Brahmin Movement' Start in TamilNadu?
- b) Discuss the objectives of Veerslingam movement.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) State the contribution of E.V. Ramaswamy Periyar as a social reformer.
- b) Write the consequences of social reform movement India in 19th century

Q5) Attempt any two of the following short notes in 300 words each: **[10]**

- a) Self-respect movement.
- b) Ezhva sabha.
- c) Vaikom Satyagraha.
- d) Annadurai.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

Socio - Religious Reform Movements in South India

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 20)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) 19 व्या शतकातील भारतामधील धार्मिक सुधारणा चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
ब) म्हैसूरमधील सामाजिक - विधीनियमांची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) समाजसुधारणा चळवळीतील अलुरी सीतारामराजुला यांच्या योगदानाचे मुल्यमापन करा.
ब) केरळमधील जातीव्यवस्थेचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) ब्राम्हणेतर चळवळ तामिळनाडूमध्ये का सुरू झाली?
ब) विरसलिंगम चळवळीच्या उद्दीष्टांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

अ) समाजसुधारक म्हणून ई. व्ही. रामास्वामी पेरियार यांचे योगदान सांगा.

ब) 19 व्या शतकामधील भारतातील सामाजिक सुधारणा चळवळीचे परिणाम सांगा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. [10]

अ) आत्मसन्मानाची चळवळ

ब) ईडवासभा

क) वायकोम सत्याग्रह

ड) अण्णादुराई

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

Urban History

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 21)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Give information on the factors leading to the Second Urbanisation in Indian History.
- b) Explain the significance of Urban revolution.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the theoretical framework of urban studies.
- b) Critically examine the debates in urban studies.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Write on how did the Cantonment towns come into existence.
- b) How did the industrial towns come into existence, write with examples.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Which is the historical dimensions for the urban study?
- b) Write on briefly process of urbanisation in Iron Age.

Q5) Write any two short notes: **[10]**

- a) Modern Cities.
- b) Urban renewal.
- c) Dual cities.
- d) Concept of Urbanisation.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

Urban History

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 21)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा.

[10]

- अ) भारताच्या इतिहासातील दुसऱ्या नागरीकरण घडून येण्यासाठी कारणीभूत झालेल्या घटकांची माहिती द्या.
ब) नागरी क्रांतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा.

[10]

- अ) नागरी अभ्यासकेंद्राची सैध्दान्तिक चौकट स्पष्ट करा.
ब) नागरी अभ्यासकेंद्रामधील वादंगाविषयी टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा.

[10]

- अ) 'छावणी नगरे' (cantonment towns) कशी अस्तित्वात आली? ते लिहा.
ब) औद्योगिक नगरे कशी अस्तित्वात आली. त्याविषयी उदाहरणासह लिहा.

प्रश्न 4) एका प्रश्नाचे उत्तर तीनशे शब्दांमध्ये लिहा. [10]
अ) नागरी अभ्यासाविषयीची ऐतिहासिक परिमाणे कोणती आहेत.
ब) लोहयुगातील नागरीकरणाची प्रक्रिया थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. [10]
अ) आधुनिक शहरे.
ब) नागरी पुनरुत्थान.
क) संयुक्त शहरे.
ड) नागरीकरण संकल्पना.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

East Asia : Japan (1853-2000)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 22)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the term 'Feudalism' and describe the salient features of feudal society.
- b) What is 'Meiji Restoration'? Discuss its nature.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Why was the period from 1867 called as the 'Era of enlightened Government'?
- b) Give an account of the role of Japan played in World War I.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the various stages of the rise of Japan as a World Power.
- b) Explain the causes and effects for Japanese attack on Pearl Harbour.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Evaluate the role played by General MacArthur in the reorganisation and reconstruction of Japan.
- b) Discuss Japan's foreign policy after World War II.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Main provisions of the treaty of Kanagawa.
- b) Manchurian crisis.
- c) Five Power Naval Treaty.
- d) General Tojo.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

East Asia : Japan (1853-2000)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 22)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) 'सरंजामशाही' ही संज्ञा स्पष्ट करा आणि जपानमधील सरंजामी समाजाची ठळक वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
ब) 'मेईजी पुनःस्थापना' म्हणजे काय? तिच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) इ.स. 1867 पासूनच्या कालखंडाला "नवजागृतीच्या शासनाचा काळ" असे का म्हणतात?
ब) जपानच्या पहिल्या महायुद्धातील भूमिकेचा वृत्तांत द्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) जपानचा एक जागतिक सत्ता म्हणून उदय होण्यामागील विविध टप्पे स्पष्ट करा.
ब) जपानच्या पर्लहार्बरवरील हल्ल्याची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) जपानच्या पुनर्संघटन आणि पुनर्रचनेतील जनरल मॅक ऑर्थरच्या भूमिकेचे मुल्यमापन करा.
- ब) दुसऱ्या महायुध्दानंतर च्या जपानच्या परराष्ट्रीय धोरणाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]

- अ) कानागावा तहातील प्रमुख तरतुदी.
- ब) मांचूरीयन पेचप्रसंग.
- क) पाच सत्तांचा नाविक करार.
- ड) जनरल तोजो.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 23 : History of Environment and Ecology

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 23)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain Environment Philosophy from Ancient to modern period with special reference of India.
- b) 'How did Himalaya's impact on human life of Indian's, Explain it.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the importance of wind energy in Indian human life.
- b) Describe the usefulness of Hydro electricity of modern Indian human life.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the impact of Urbanization on India in modern period.
- b) State the importance of rivers in Human life.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Define green revolution and state its impact on Indian human life.
- b) Write effect of Environment on British Empire on colonial intervention in India.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Impact of Monsoon Eco system on India.
- b) Atomic Energy in India.
- c) Ganga river pollution.
- d) Forest Management in India.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 23 : History of Environment and Ecology

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 23)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) भारताच्या विशेष संदर्भात प्राचीन ते आधुनिक काळातील पर्यावरण विषयक तत्वज्ञान स्पष्ट करा.
- ब) भारतीयांच्या मानवी जीवनावर हिमालयाचा परिणाम कसा झाला ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) भारतातील मानवी जीवनातील पवन उर्जेचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब) भारतीयांच्या मानवी जीवनातील जलविद्युत शक्तीची उपयुक्ततेचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]

- अ) आधुनिक काळातील नागरिकरणाचे भारतावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) मानवी जीवनातील नद्यांचे महत्व सांगा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
- अ) 'हरित क्रांती' व्याख्या द्या, आणि हरित क्रांतीचे भारतीयांच्या मानवी जीवनावरील परिणाम सांगा.
- ब) भारतावरील ब्रिटिश साम्राज्याच्या वासाहतीक हस्तक्षेपाचे पर्यावरणावर कोणते परिणाम झाले.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [10]
- अ) मोसमी जंगल परिसंस्थेचा भारतावरील परिणाम
- ब) भारतातील अणु उर्जा
- क) गंगा नदीचे प्रदुषण
- ड) भारतातील वन व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

**HS - 24 : Business History of India (1858 - 1991)
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 24)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Define 'Business History' and write the sources of Business History.
- b) Take a review the opium trade in colonial India.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Briefly describe the contribution of TATA Industry in Indian Economy.
- b) Take a review the rise and growth of Kirloskar Industry.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) What is Mixed Economy? Explain its merits and demerits.
- b) Briefly review the rise and growth of Birla Industries of Group.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words: **[10]**

- a) Explain the nature of private sectors Industries in the Mixed Economy in India.
- b) Give an account of development of Pharma Industry in India.

Q5) Write the following short notes in 100 words each (any two): **[10]**

- a) Agency Houses.
- b) Kirloskar Group of Industry.
- c) Mixed Economy.
- d) Pharma Industries.

Total No. of Questions : 5]

P2457

[4705] - 4004

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

HISTORY

HS - 24 : Business History of India (1858 - 1991)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional Paper - 24)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
- अ) 'व्यापारी इतिहास' संकल्पना स्पष्ट करा, आणि व्यापारी इतिहासाची साधने लिहा.
- ब) वासाहतीक काळातील भारतामधील अफूच्या व्यापाराचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
- अ) भारताच्या अर्थव्यवस्थेमधील टाटा उद्योगाच्या योगदानाचे वर्णन करा.
- ब) किल्लोस्कर उद्योगाच्या उदयाचा आणि विकासाचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
- अ) मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय? मिश्र अर्थव्यवस्थेचे गुण दोष स्पष्ट करा.
- ब) भारतामधील बिल्गा उद्योग समुहाच्या उदय आणि विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [10]
- अ) भारतातील मिश्र अर्थव्यवस्थेर्तगत खाजगी क्षेत्रामधील उद्योगांचे स्वरुप स्पष्ट करा.
- ब) भारतामधील औषध उद्योगांच्या विकासाचा वृत्तान्त द्या.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [10]
- अ) माध्यम कचेऱ्या (एजंसी हाउसेस)
- ब) किलोस्कर उद्योग समुह
- क) मिश्र अर्थव्यवस्था
- ड) औषध उद्योग.

